Kerkbouw HHK Doornspijk

STUDIE EN SCHETSONTWERP

Landschappelijke inpassing
Beeldkwaliteitplan
Ontwerp logistiek buitenruimte

In opdracht van:
Bouwcommissie HHK Doornspijk

april 2017

in samenwerking met

L.J. Costerstraat 2
3261 LH Oud-Beijerland
T (06) 49 49 88 51
www.arsvirens.nl
info@arsvirens.nl

KLEIN PROJECTREALISATIE
ADVISEURS IN BUITENRUIMTE

Ars Virens
BUREAU VOOR BUITENRUIMTE

De Hersteld Hervormde Kerk van Doornspijk heeft het voornemen om in de nabijheid van de dorpskerk en landgoed Klarenbeek een nieuw kerkgebouw te realiseren. Op 10 december 2016 is met omwonenden gesproken over randvoorwaarden, wensen en uitgangspunten. Daarnaast is op 5 december 2016 door Klein Projectrealisatie een principeverzoek ingediend bij de gemeente Elburg om in te stemmen met een bestemmingsplanwijziging ten behoeve van de nieuwbouw van een kerk. Naar aanleiding van vragen vanuit gemeente Elburg is door de bouwcommissie besloten om de visie, zoals in december gepresenteerd aan omwonenden, uit te werken. Het voorliggende rapport is hiervan het voortvloeisel.

Leeswijzer

plangebied in relatie tot omgeving

Plangebied

De door de HHK Doornspijk aangekochte grond is lange tijd in gebruik geweest als kwekerij. Diverse in verval geraakte kassen en kwekerijgronden herinneren aan het vroegere gebruik.
De planlocatie is met zijn ligging tegen landgoed Klarenbeek bijzonder te noemen. De waarde en de kwetsbaarheid van de locatie zijn door de bouwcommissie onderkend en verwoord in onder andere het programma van eisen.

Programma van eisen

Het Programma van Eisen (PvE) vormt de basis voor het ontwerp van de nieuwbouw van een kerkgebouw voor de Hersteld Hervormde Gemeente te Doornspijk. In het PvE worden de uitgangspunten beschreven waaraan het ontwerp dient te voldoen. Uit het PvE zijn de volgende citaten afkomstig, die te maken hebben met de landschappelijke kwaliteiten van het plangebied:

- *De landschappelijke inpassing van het kerkgebouw zal een samenspel vergen met de karakteristieke bebouwing in de directe omgeving van de kerk. Het omringende landgoed is een bijzondere omlijsting van het kerkgebouw*
- *landschappelijke inpassing in harmonie met omgeving*
- *entree oriëntatiezijde Zuiderzeestraatweg West*
- *Het nieuwe kerkgebouw is als kerk herkenbaar en dient als een waardig, duurzaam en voor bezoek laagdrempelig gebouw ontworpen te worden. De buitenzijde is, ondanks de landschappelijke inpassing, een afspiegeling van de activiteiten die in het gebouw plaatsvinden.*

De intenties van het PvE, een afspiegeling van de zorgvuldigheid waarmee de bouwcommissie het nieuwe kerkgebouw wil realiseren, is op een open en integere wijze met de bewoners besproken op 10 december.

Landgoed Klarenbeek

Het landgoed karakteriseert zich door het monumentale witte landhuis met zijn fraaie parkbossen met belangrijke natuurlijke en cultuurhistorische waarden en een veelheid aan landschappelijke elementen zoals bossen, houtwallen en lanen. Hier wordt de Veluwe verbonden met het lager gelegen natte weidegebied middels zones waarin singels en opgaande beplanting het beeld bepalen. Deze zones vormen belangrijke verbindingen tussen hoog en laag gelegen gebied.
Het totale complex van landgoed Klarenbeek — met het landhuis, enkele bij het landgoed behorende boerderijen, de tuin en de grafkelder — is in 2005 als een rijksmonument erkend. Ook de afzonderlijke delen zijn aangewezen als rijksmonument. Het complex wordt als representatief gezien van een buitenplaats met bijbehorend park in de Engelse landschapsstijl.
De ambitie is om de kwaliteiten van landgoed Klarenbeek te benutten bij de landschappelijke inpassing van het nieuwe kerkgebouw, zonder dat dit ten koste gaat van landschappelijke kwaliteiten van het landgoed. Grote zorgvuldigheid in het ontwerp van zowel gebouw als buitenruimte zijn hierbij een absolute vereiste.

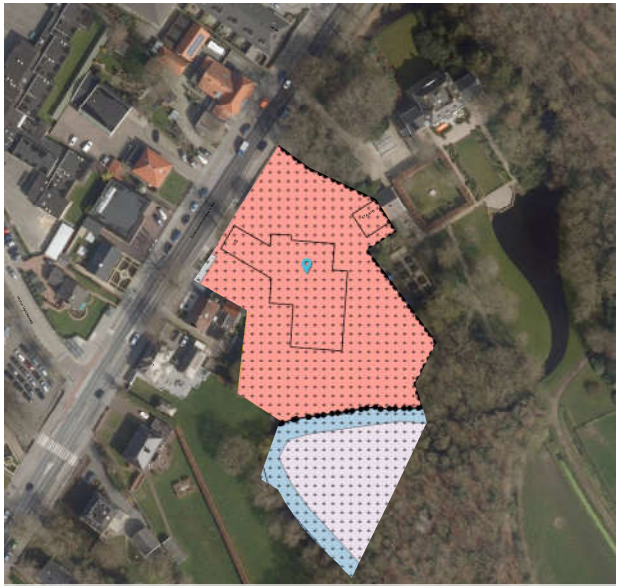
Bestemmingsplan

Een deel van het plangebied is bestemd als Enkelbestemming Landgoed (Bestemd voor 'overig'). Een ander deel als 'Detailhandel - Tuincentrum'. Voor het gehele plangebied geldt daarnaast de dubbelbestemming 'Waarde' (Archeologie hoge verwachtingswaarde).
Het gedeelte dat als landgoed is bestemd heeft bovendien twee aanvullende waarden als dubbelbestemming, namelijk
Waardevol landschap
EHS verweving

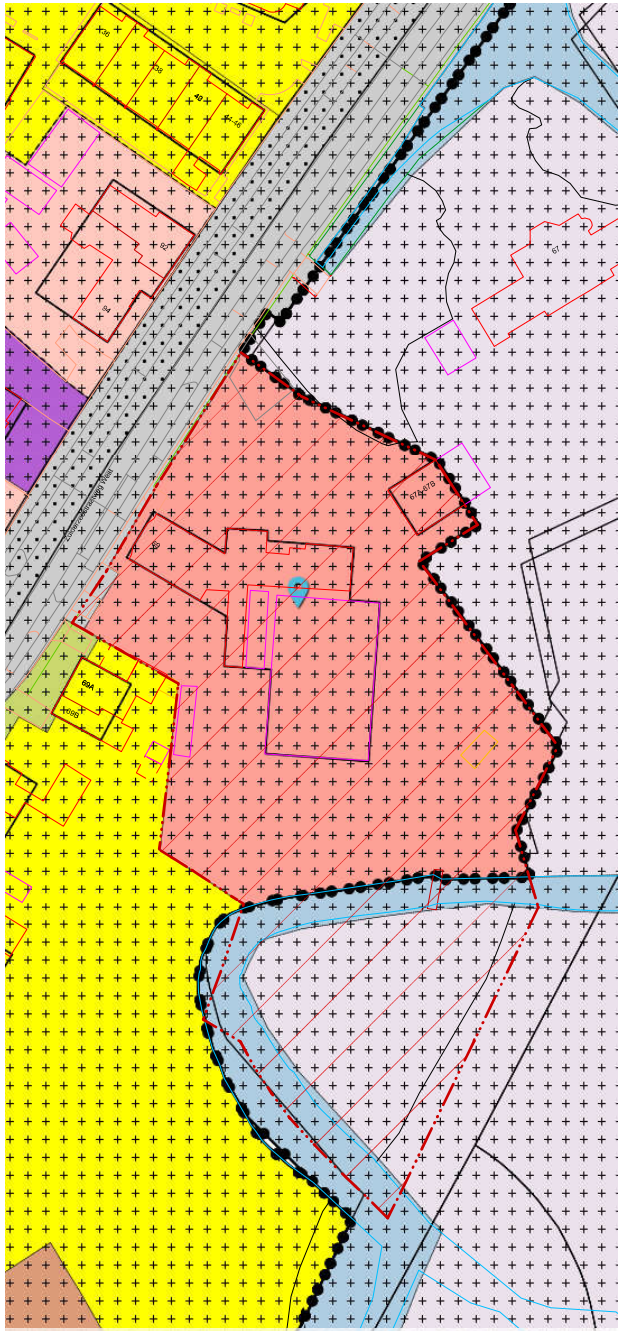
Ten aanzien van het waardevolle landschap ligt de nadruk op het ontwikkelen en in stand houden van de landschapswaarden. Bij bestemming waardevol landschap dient eer een besluit kan worden genomen tot het verlenen van de afwijking- en wijzigingsbevoegdheden te worden aangetoond dat er geen sprake is van een significante aantasting van wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied.
De dubbelbestemming 'EHS verweving' is mede bestemd voor het ontwikkelen en in stand houden van de natuur- en landschapswaarden.

De waterloop die door het plangebied loopt is bestemd als water, en is eveneens dubbelbestemd als waardevol landschap en als EHS verweving. Ook geldt hier de hoge verwachtingswaarde ten opzichte van archeologie.

Een en ander is gevisualiseerd in de plankaart die hiernaast is opgenomen. Op onderstaande luchtfoto zijn de bestemmingen die uitsluitend binnen het plangebied gelden, gevisualiseerd.

Uitsnede Bestemmingsplan tpv plangebied (schaal 1:2000).

Uitsnede Bestemmingsplan met plangebied gearceerd (schaal 1:1000).

vogelvlucht 1

vogelvlucht 2

vogelvlucht 3

vogelvlucht 4

De Klarenbeek stroomt door het plangebied.

De vervallen kwekerij tegen het decor van de bosrand met zijn machtige eiken.

Aan de hand van vogelvluchtopnames en twee exemplarische locatiefoto's is een goede indruk te maken van het plangebied.
De locatie grenst aan de Zuiderzeestraatweg West, zoals goed te zien is op vogelvlucht 1. Tegelijk distantieert de planlocatie zich van de openbare weg, alsof de lcoatie zich wat afzijdig houdt en zich verschuilt tegen de bosrand van landgoed Klarenbeek.
Deze bosrand domineert de locatie en vormt meteen de bijzonderste kwaliteiten. Het bos van het landgoed is door de natuurlijke beekloop Klarenbeek gescheiden van het plangebied.
Het plangebied bestaat grotendeels uit opstallen en kweektuinen van de voormalige kwekerij. Doordat de kwekerij niet meer in gebruik is, oogt het terrein vervallen. Een deel van het terrein, dat grenst aan de beek, heeft een bosachtig karakter door de hoog opschoten vegetatie. Mede door de ligging langs de beek is dit deel van het terrein kwalitatief hoogwaardig.
Een andere kwaliteit betreft het koetshuis, dat deels aan het oog wordt onttrokken door de situering in de bosrand. Op de tweede vogelvlucht is dit goed te zien.
Al met al ligt het plangebied letterlijk in de schaduw van het landgoed. Op vogelvlucht 3 is dat goed te zien.
De bosrand buigt als het ware om het plangebied heen, zodat de planlocatie zich wel tegen de bosrand aan nestelt, maar tegelijk geen onderdeel is van het landgoed. Vogelvlucht 4 brengt dit goed in beeld.

De onmiskenbare aanwezigheid van het landgoed verleent het plangebied allure.

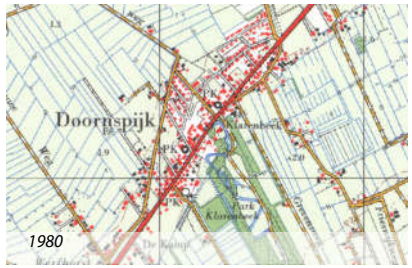
2015

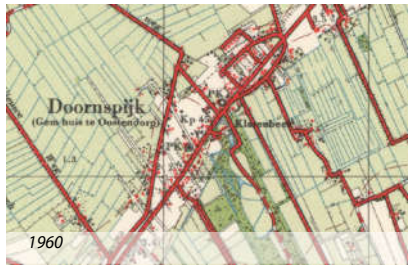
1900

1875

1980

1960

1950

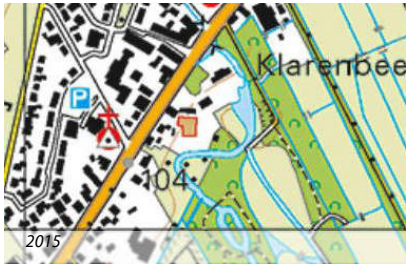

1930

Bij het analyseren van het plangebied is de totstandkoming essentieel. Hetgeen was is immers de gids tot hetgeen worden moet, zeker in een kwetsbaar gebied als landgoed Klarenbeek. De analyse van het verleden is het best te duiden aan de hand van een sequens van historische (kaart)beelden, waarbij op deze pagina de focus ligt op de omgeving, en op de volgende pagina op het plangebied in het bijzonder.

De Zuiderzeestraatweg West is van oudsher een belangrijke verbindingsroute van en naar Elburg. Deze straatweg rijgt de verschillende dorpen en buurtschappen in de noordelijke Veluwezoom als het ware aaneen. Bij het analyseren van kaartbeelden valt op de de straatweg zich gaandeweg dominanter profileert in het landschap als een doorsnijdende route. Deze route kenmerkte zich door een landschappelijk karakter, mede door de dubbele rij eikenbomen, waarvan er nog sommige resteren ter plaatse van het plangebied. Dit landschappelijk karakter is mooi op te maken uit de kaart van 1875. Wat hoeven en huizen, gegroepeerd langs de straatweg, de Lageweg en de Veldweg. Het landgoed voegt zich in het ritme van het verkavelingspatroon, dat bestaat uit langwerpige, smalle weilanden en kleine blokverkavelde akkers, veelal vaneen gescheiden door houtwallen en elzensingels. De vervlechting van het landgoed en het dorp zijn hier goed te zien. De stedenbouwkundige hoofdrolspelers (kerk, landgoed en enkele boerderijen) bepalen het aanzicht van het dorp. De kaart van 1900 laat toenemende ontginning van het landschap zien. Er verschijnen meer boerderijen. Deze verdichting met boerderijen en woningen is goed af te lezen van de kaart uit 1930. Het landschap speelt hier nog steeds de hoofdrol. Alle verstedelijking is gevat in een landschappelijk kader en heeft een rechtstreekse verbinding met het landschap. De teloorgang van dit landschappelijk karakter zet zich in na de Tweede Wereldoorlog. De kaart van 1950 laat opvallend minder beplanting zien. De rationalisering en verstedelijking zet zich het volgende decennium flink door. Van een vervlechting van het landschap met de bebouwing van Doornspijk is steeds minder sprake. Er ontstaat een bebouwings'vlek' die een zelfstandige eenheid is geworden die gaandeweg geïsoleerder wordt van zijn omgeving. In 1980 is er nog sprake van verschillende landschappelijke relicten in de dorpskern, van rafelranden met het landschap. In de huidige situatie is er sprake van een harde bebouwingsrand, waar landgoed Klarenbeek als een groen relict uit vervlogen tijd de verbinding met het landschap staande houdt.

1945 - Zuiderzeestraatweg

2015

1950

1900

1990

1930

1875

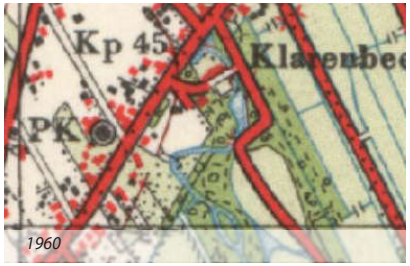
1980

Klarenbeek in 1900

Voormalige dienstwoning met bijgebouw in 2012

1970

1960

1832 - Kadastraal Minuutplan

Bij het inzoomen op de locatie van het plangebied wordt evenals hiervoor de de vervlechting van landschap, landgoed en bebouwing geanalyseerd, waarbij er veel nadruk ligt op de verschijningsvorm van het plangebied. Ten opzichte van 1990 valt de aanwezigheid van woonzorgcentrum Hart van Thornspic op, waardoor de ruimtelijkheid in het hart van het dorp ingevuld is met bebouwing. De groen ingekleurde omgeving van de woningen ter plaats van het woonzorgcentrum suggereert een landschappelijkheid die landgoed Klarenbeek als het ware over de Zuiderzeestraatweg heen laat continueren. Met de komst van het woonzorgcentrum is ook het doorsnijdend karakter van de straatweg versterkt.

Op de kaart van 1980 is de bebouwing van de kwekerij iets nauwkeuriger ingetekend. Het is opvallend dat de kwekerij een contrast vormt met de groene randen van het landgoed. Dit is nog beter te zien op de kaart uit 1970. Het kaartbeeld uit 1960 laat een opvallende verandering zien. Een toegangsweg ten westen van het landgoed verbindt de hoofdentree, via het voormalig koetshuis, met de Zuiderzeestraatweg. Deze weg biedt ook toegang tot de kwekerij. Op de kaart van 1950 is goed te zien hoe de kwekerij zich gevestigd heeft op het terrein van het landgoed. De dienstwoningen (Zuiderzeestraatweg West 69 a+b) maken nog onderdeel uit van het het terrein van het landgoed. Op de kaart uit 1930 is goed te zien hoe de dienstwoningen nog een fysieke verbinding hebben met het park van het landgoed, via een laan. Deze laan heeft zich vroeger afgebogen bij een oudere woning, om nog een stukje parallel te lopen aan de Zuiderzeestraatweg. Dit is heel goed te zien op de kaart uit 1900. De dienstwoningen, die dateren uit 1918, zijn hier nog niet te zien op de kaart. Op het kaartbeeld uit 1875 ontbreekt hier nog bebouwing en stuit het landgoed in volle breedte op de straatweg.

Het landgoed bestond aanvankelijk uit een verzameling akkers en weilanden rond de koppermolen in de Klarenbeek. Medio 19e eeuw is het park aangelegd volgens de toenmalige principes van de tuinkunst, namelijk in de Engelse landschapsstijl. De nadruk ligt op de beleving, de verrassing, de Romantiek. Slingerende waterpartijen die zich vernauwen en verbreden, kronkelende wandelpaden en, heel belangrijk, de verbinding met het landschap en de arbeidende klasse.

Op het Kadastraal Minuutplan is de Klarenbeek nog in oude luister waar te nemen. Het park is nog niet aangelegd.

Klarenbeek in 1935. Het park is vormgegeven in de Engelse Landschapsstijl.

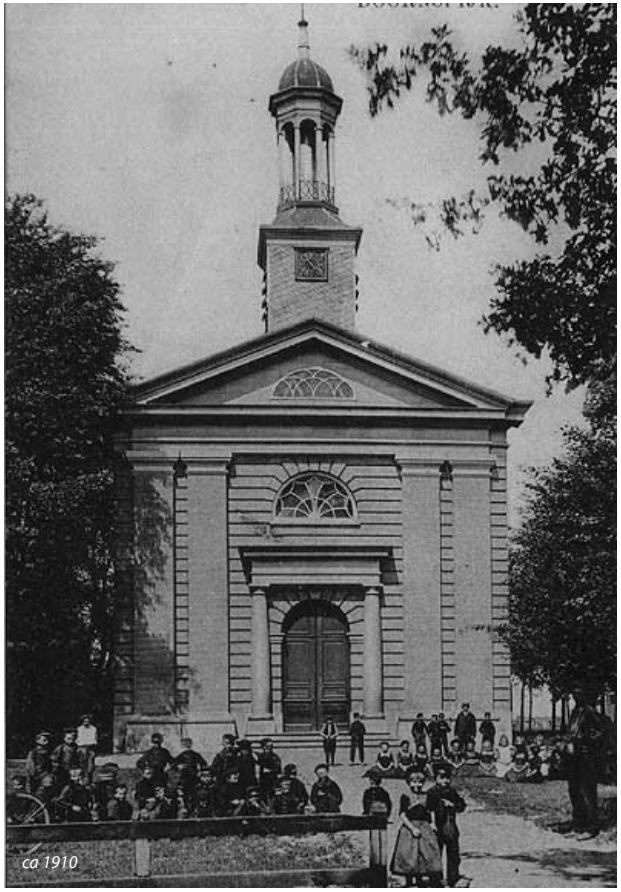

Een luchtfoto uit 1945 toont de kwekerij kort na oprichting. Op de luchtfoto is goed te zien dat de kwekerij nog een onderdeel vormt van het gehele landgoed. Vanuit het zuiden bezien begint het domein van het landgoed, ruimtelijk gezien, bij de hervormde pastorie, aangeduid op de luchtfoto met [1]. Tussen de pastorie en de dienstwoningen [2] staat nog een woning [3]. De dienstwoningen staan dus op het landgoed. De begroeiing van het park van het landgoed loopt langs de Zuiderzeestraatweg, voor de kwekerij langs [4]. De toegangsweg [5] van het landgoed sluit westelijk van het kasteel [6] aan op de Zuiderzeestraatweg. De toegang voert via de poortwachterswoning [7]. De kwekerij heeft nog een beperkte omvang en is als het ware een nieuwe functie of bestemming binnen het landgoedensemble. Bij een vergelijking met de huidige situatie in de luchtfoto hieronder is dat goed te zien. De kas [8] en de naastgelegen kwekerijbedden [9] vormen in 1945 nog de bosrand om het landgoed. Ook de naaldbomen aan de andere zijde van de beek [10] bestaan nog niet in 1945. Toentertijd was de structuur hier beduidend meer open en transparant dan in de huidige situatie.

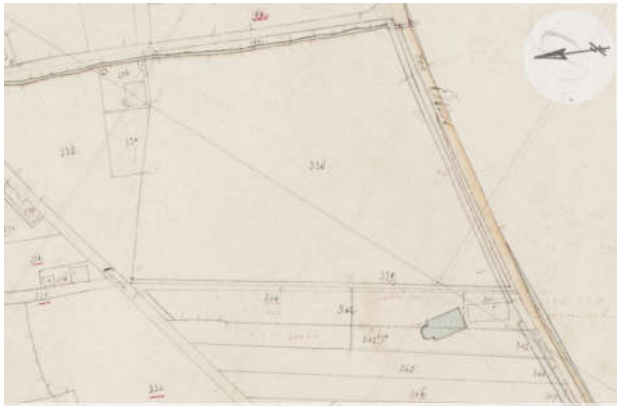

Een luchtfoto uit 1949 toont een gedetailleerder beeld. Duidelijk zijn de verschillende plantenbedden te herkennen. De dienstwoningen vormen nog een onderdeel van het landgoed.
Ter oriëntatie zijn de topografische lijnen van de huidige situatie subtiel afgedrukt.

ca 1910

De nieuwe kerk ten noorden van de oude [kerk+erf]. NB de noordpijl is gedraaid.

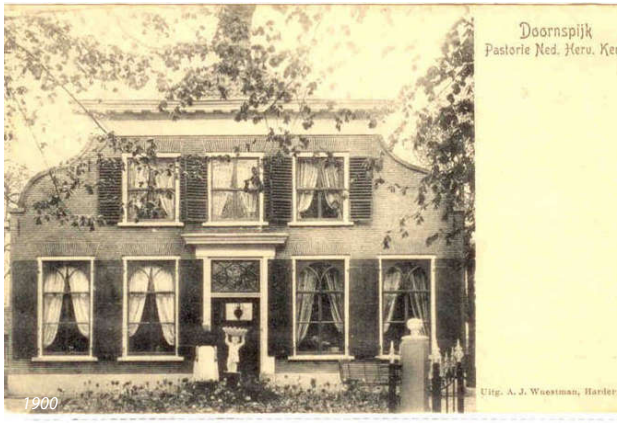

De pastorie op het landgoed (aangemerkt als [huis+erf] in de aanwijzende tafel).

De historische analyse is niet compleet zonder het licht op de kerk met de pastorie te richten. De huidige, classisistische kerk dateert uit 1829 en is ontworpen door A.W. Sorg, stadsbouwmeester van Kampen. Dit gebouw verving de oude Sint Ludgeruskerk, die in 1825 door een stormramp en naderhand door een blikseminslag is verwoest. Deze kerk lag dicht tegen de Zuiderzeestraatweg aan. De contouren van deze kerk zijn namelijk op het Kadastrale Minuutplan uit 1832 nog zichtbaar. Opvallend is dat de nieuwe kerk een slag gedraaid is ten opzichte van de oude kerk, waarover later meer.

De huidige pastorie is evenals het kerkgebouw rijk aan geschiedenis. Van oorsprong vermoedelijk gebouwd als een boerderij medio 19e eeuw is de pastorie aan het begin van de 20e eeuw grondig verbouwd tot villa met het uiterlijk van een buitenplaats. De karakteristieke boogramen met de luiken en het toegangshek herinneren aan de oude situatie. In de loop der tijd is de rijk geornamenteerde gevel versoberd.

Oorspronkelijk heeft de pastorie echter op het landgoed gestaan, direct naast het kasteel. Dit is goed te zien op het Kadastrale Minuutplan uit 1832, dat hiernaast is afgebeeld en aangegeven met nummer 400. Op de Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel (OAT) is het gebruik van de grond aangemerkt als 'huis+erf'. Van pastorie wordt in de OAT geen melding gemaakt. Daarentegen is de grond in eigendom van het landgoed. De langwerpige percelen 387, 388 en 389 waren wel in eigendom van de Hervormde Kerk. Hier begint het oorspronkelijke grondgebied van '*Buiten Plaats Klaren Beek*', dat gemarkeerd werd door een '*tuinhuis*' [390].

1900

1910

Huidige pastorie

1949

De noordelijke Veluwezoom tussen heemlanden langs de voormalige Zuiderzee en het Veluwemassief karakteriseert zich door kleine, langwerpige ontginningen en blokverkaveling. De akkers en hoeven kennen van oudsher veel beplanting en een sterke richting.
Door de veelal lijnvormige beplanting ontstaat er een mooie dieptewerking in het landschap. Dit landschap met zijn sterke visuele begrenzingen en doorkijkjes wordt wel aangeduid als coulissenlandschap.
In een andere vormgeving, maar wel met hetzelde ruimtelijke effect is er op het landgoed Klarenbeek sprake van een sterke coulissenwerking. De Engelse Landschapsstijl maakt namelijk veelvuldig gebruik van doorzichten, coulissen en ruimtelijke illusies.

Coulissenlandschap Klarenbeek met bosranden en weilanden.

Coulissenlandschap Klarenbeek richting Veluwemassief.

1930

Boerderij De Haere aan de Vaerbekerweg.

1969 | Traditionele boerderij in coulissenlandschap (Oude Hardewijkerweg 57).

Analysekaart richtingen.

Zoals hiervoor reeds is geconstateerd is voor het landschap een sterke richting, naast het coulisseneffect karakteristiek.
Bij het analyseren van de richtingen vallen enkele zaken op, die hiernaast zijn gevisualiseerd in de analysekaart.
De rechtlijnigheid is niet overal aanwezig. Behalve de kunstmatige vloeiende vormen in landgoed Klarenbeek is er ook sprake van kronkelige infrastructuur, zoals de Burg. Frieswijkweg. Dergelijke infrastructuur betreffen doorgaans oude wegen uit de tijd voor de grootschalige ontginningen. Los daarvan is er sprake van een overwegend noord-zuidrichting (min of meer), waar de Zuiderzeestraatweg schuin doorheen snijdt. Deze richting laat zich in Landgoed Klarenbeek ook goed aflezen.
Een deel van de bebouwing zich voegt naar deze richting, waaronder het landgoed, de poortwachterswoning en de oostelijk gelegen (woon-)boerderij. In de kaart zijn deze gebouwen zwart weergegeven.
Opvallend genoeg wijkt van veel bebouwing de richting sterk af, waaronder de kerk, de pastorie en de dienstwoningen. Deze secundaire richting is grijs gemaakt.
De kerk is leidend geweest in deze richting. De oude kerk, met een zwarte stippellijn weergegeven, stond wel in de landschappelijke richting. De nieuwe kerk is in 1829 iets gedraaid, zoals eerder opgemerkt bij het Kadastraal Minuutplan.
De reden is vermoedelijk dat er op deze wijze haaks op de Zuiderzeestraatweg is gebouwd, overeenkomstig de voor de bouwstijl karakteristieke strakheid en vlakheid. Latere bebouwing, zoals de pastorie, de dienstwoningen en de andere woningen in de nabijheid van de kerk, hebben de richting van de kerk overgenomen.

Vogelvluchtopname waarop de diverse richtingen duidelijk te onderscheiden zijn.

De afwijkende richting van de kerk is aan de zijkant goed waarneembaar.

Analysekaart stedenbouwkundig ensemble. Schaal 1:4.000.

Het landgoed vormt met de kerk, de poortwachterswoning, de dienstwoningen en de pastorie, een stedenbouwkundig ensemble, dat op de analysekaart hiernaast is verbeeld. Behalve de gemeenschappelijke geschiedenis, zoals hiervoor uiteengezet is er meer dat het ensemble verbindt. Karakteristiek voor de bebouwing aan de zuidoostkant van de Zuiderzeestraatweg is de distantie tot de weg (behalve de voormalige dienstwoningen) en de verscholen liggen in of tegen de bosrand. Daarnaast is harmonie in kleurgebruik. Het landgoed en de bijbehorende gebouwen zijn alle overwegend (gebroken) wit met een antracietgrijs dak. Deze kleurstellingen komen terug in de omgeving, niet alleen bij de pastorie en de dienstwoningen (met de fraaie rieten kap als uitzondering), maar ook bij diverse woningen in de omgeving. Bij landgoed, kerk en pastorie is er bovendien sprake van een overeenkomst in bouwstijl, die streng classisistisch is. Opvallend is verder dat de volumineuze gebouwen niet of nauwelijks een zodanige indruk maken, terwijl de pastorie bijvoorbeeld een dakhoogte heeft van 10 m, het landhuis ruim 12 m en de kerk 16,5 m. Door harmonie met de omgeving geven de volumineuze afmetingen de gebouwen eerder een zekere statie dan dat de gebouwen als dominante steenmassa's de omgeving negatief beïnvloeden.

De pastorie heeft eveneens een wit-grijze kleurstelling.

De poortwachterswoning in de bosrand kent een wit-grijze kleurstelling.

Het landhuis Klarenbeek -in wit-grijze kleurstelling- verscholen in de bosrand.

De kerk heeft witte details (oa timpaan) en grijs dak.

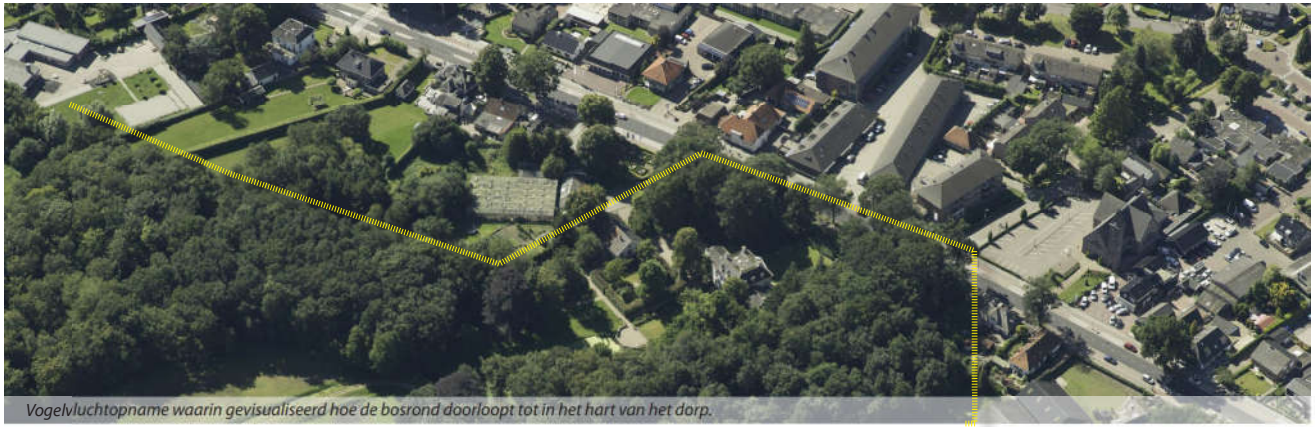

Analysekaart Ruimtelijke structuur [omgeving]. Schaal 1:4.000.

Bij het analyseren van de ruimtelijke structuur valt op hoezeer het landgoed een stempel zet op de ruimtelijke beleving van de dorpskern.
Als een groene long loopt het landgoed door te aan de Zuiderzeestraatweg en voert zo de landschappelijke kwaliteiten tot in het hart van het dorp. Ondanks het verstedelijkingsproces en de teloorgang van landschappelijke kwaliteiten -zoals omschreven in de historische analyse-, is hier nog wel sprake van een door groen en landschap gedomineerde omgeving. De erven en tuinen, als onderdeel van het stedelijk weefsel, zijn op de analysekaart bruin gekleurd vanwege het contrast met de landschapppelijkheid met het groene en landschappelijke karakter van het landgoed. De tuinen hebben, ondanks de veelal groene invulling, nu eenmaal niet de maat, schaal en landschappelijke kwaliteit van het landgoed.
De statige eiken langs de Zuiderzeestraatweg hebben wel deze maat en schaal, en zijn dan ook in dezelfde kleurstelling weergegeven.
Op de analysekaart is goed te zien dat een deel van het plangebied zich voegt in de bosrand, hoewel er in de praktijk sprake is van een anders ogende en veel meer cultuurlijke beplanting.

De tuinen vormen een onderdeel van het stedelijk weefsel.

Vogelvluchtopname waarin gevisualiseerd hoe de bosrond doorloopt tot in het hart van het dorp.

Als een groene long loopt het landgoed door tot aan de Zuiderzeestraatweg.

Analysekaart Ruimtelijke structuur [plangebied]. Schaal 1:1500.

Wanneer ingezoomd wordt op de planlocatie dan is hier een vergelijkbare analysekaart te tekenen. Het stedelijk weefsel aan de noordwestzijde van de Zuiderzeestraatweg is veel harder en versteender dan aan de zijde van het landgoed. Hier valt op dat niet alleen het landgoed zelf, maar ook de diepe achtertuinen van de woningen meedoen in het groene en landschappelijke effect. Door de enorme massa van de bosrand, die op veel plaatsen 20 tot 25 meter boven het maaiveld uittorent, onderscheidt zich het landgoed evenwel van de omgeving als een superlatief. En juist dit majesteitelijke van de bosrand verleent de omgeving zijn karakteristieke beslotenheid. De bosrand vormt een donkergroen decor van het stedelijk weefsel.

De bosrand als groene achtergrond.

De majesteitelijke bosrand als decor van het stedelijk weefsel.

De landschappelijk vormgegeven, diepe achtertuinen hebben een open karakter.

De resterende eiken verzachten het doorsnijdend karakter van de straatweg.

Stenig karakter bij de Gereformeerde Kerk door het ontbreken van opgaand groen.

De Zuiderzeestraatweg vormt een messcherpe demarcatielijn tussen het stedelijke en versteende weefsel van Doornspijk aan de noordwestelijke zijde en de het landschappelijke en groen karakter van de zuidoostelijke zijde. Het versteende karakter van de straatweg verhoogt de contrastwerking, die onaangenaam overkomt.
De grote zomereiken langs de straatweg zijn een relict van de dubbele structuur die in het verleden de straatweg karakteriseerde. Indertijd was er geen sprake van een contrastwerking maar veel eerder van een panoramische route met een eigen karakter. De groene tunnel van eiken bood een voortdurend afwisselend uitzicht op de landschappelijke omgeving.
Het belang van opgaand groen wordt geïllustreerd door het huidige kerkplein. Het geboomte zorgt voor een aangenaam omgevingsklimaat, in harmonie met de landschappelijke kwaliteiten van het landgoedensemble. Het kerkplein bij de Gereformeerde Kerk vergroot op storende wijze het contrast tussen landschappelijk en stedelijk weefsel door het ontbreken van opgaand groen. Het haagje met de kleine haagbeuken sorteren onvoldoende landschappelijk effect.

De bomen bij het kerkplein zorgen voor een aangenaam verblijfsklimaat.

De versteende vormgeving vergroot het doorsnijdend effect.

De solitaire bomen naast de straatweg verminderen de doorsnijdende werking.

1905 - Door de dubbele rij dichtopeenstaand eiken een landschappelijk lint.

1935 - De bestrate weg werkt eerder verbindend dan doorsnijdend.

1973 - Meer en meer een doorsnijdend karakter.

2008; 150 auto's

2010; 170 auto's

De norm voor het aantal parkeerplaatsen is 0,2 per zitplaats. Uitgaande van ca 1000 zitplaatsen betekent dit een parkeeropgave van 200 plaatsen, waarvan 3 mindervalidenparkeerplaatsen.
Bij het huidige kerkgebouw ontbreekt deze ruimte, waarom er met behulp van parkeerwachten aaneengesloten en dubbel geparkeerd wordt. Op het kerkplein ontstaan er vier rijen auto's achter elkaar. Op de parkeerplaats worden ook op de parkeerwegen geparkeerd. Door de gemeente Elburg is aangegeven dat deze oplossing niet wenselijk is bij een nieuw kerkgebouw.
Parkeertellingen tonen aan dat er ca 150 à 175 auto's geparkeerd staan.
Het bestuderen van luchtfoto's die op zondag genomen zijn, bevestigen deze cijfers:

2008	150 auto's
2010	170 auto's
2011	174 auto's
2015	162 auto's
2016	157 auto's.

De contouren waarbinnen deze auto's zijn geteld, zijn hiernaast aangegeven op de luchtfoto's. Bij het interpreteren van de tellingen moeten twee aspecten worden meegewogen:

- van de getelde auto's zijn er 20 van omwonenenden overeenkomstig de luchtfoto uit 2014, die op zaterdag genomen is.
- de hiernaast getoonde luchtfoto's zijn genomen met redelijke tot goede weersomstandigheden. Bij regen zullen er meer mensen per auto naar de kerk komen.

2011; 174 auto's

2015; 162 auto's

Het ruimtebeslag voor 200 parkeerplaatsen inclusief de parkeerwegen is fors. Een parkeerstudie, die op de volgende pagina is weergegeven, laat zien dat de parkeeropgave op gespannen voet staat met de landschappelijke uitstraling van het plangebied en daarom op alle vlakken een creatieve benadering vereist, om zoveel mogelijk recht te doen aan gewenste uitstraling van het terrein.

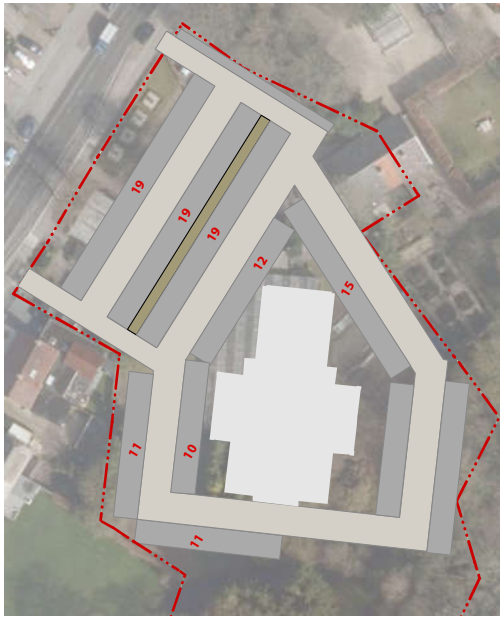
2016; 157 auto's

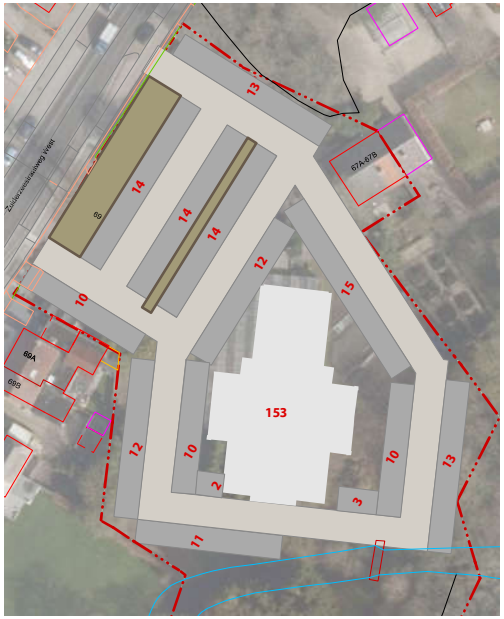
2014; 20 auto's (op zaterdag)

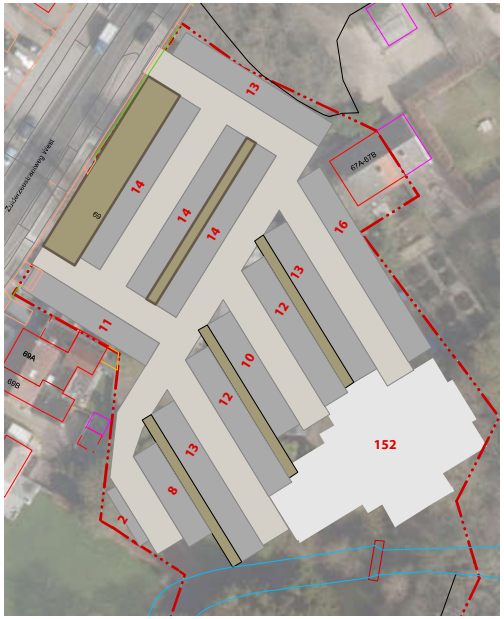
Doordeweeks is het parkeerterrein grotendeels leeg.

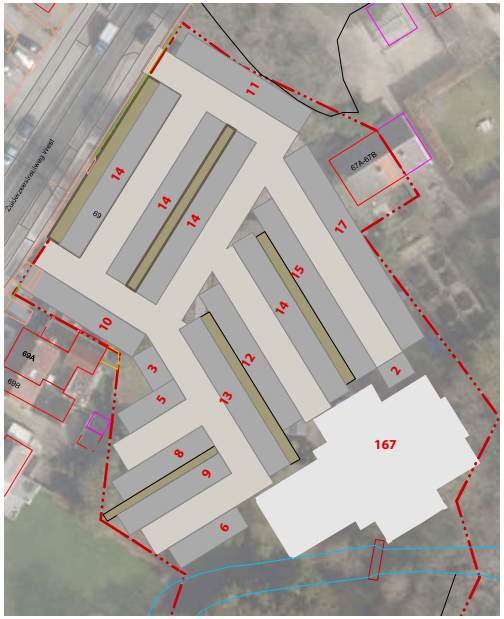
Variant 1 *150 parkeerplaatsen*

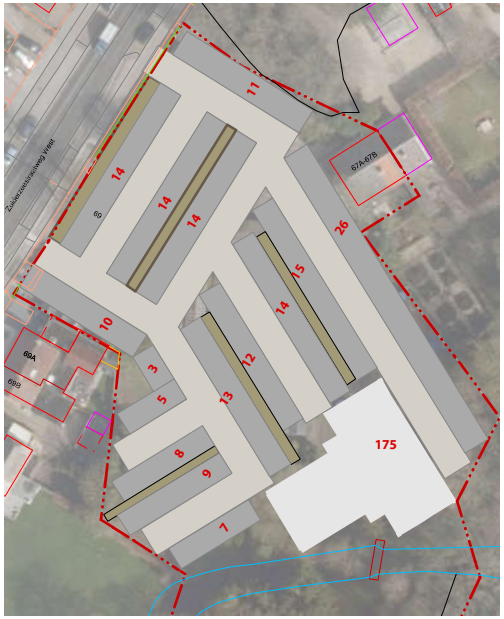
Variant 2 *153 parkeerplaatsen*

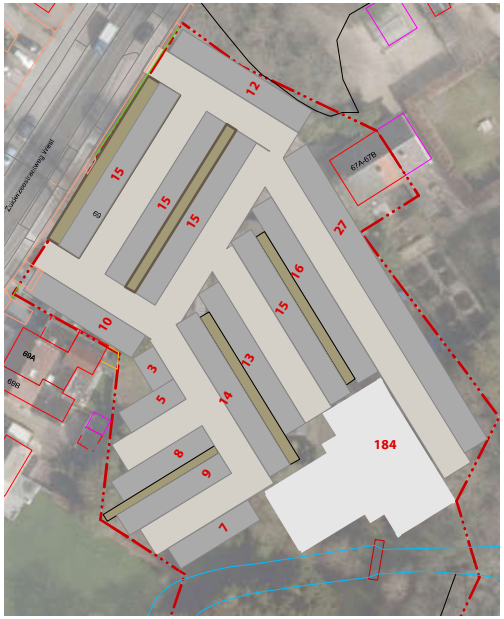
Variant 3 *152 parkeerplaatsen*

Variant 4 *167 parkeerplaatsen*

Variant 5 *175 parkeerplaatsen*

Variant 6 *184 parkeerplaatsen*

Bij de parkeerstudie is gebruik gemaakt van de NEN-norm 2443:2000. De lengte moet dan minimaal 4,50 meter zijn (mits 50 cm overstekruimte. De breedte van de parkeervakken is 2,50 m. De parkeerwegen zijn 5,8 m bij eenrichtingsverkeer, 6,0 bij tweerichtingsverkeer.
Als referentie voor de nieuwbouw is het bestaande kerkgebouw geprojecteerd. Bij de ontwerpstudie izjn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Twee ontsluitingen, waarvan 1 inrit en 1 uitrit
- aan de andere zijde van de beek komt geen parkeerterrein
- langs de Zuiderzeestraatweg komt een groensingel
- groenstroken tussen de twee parkeerstroken om overstek (2x 50 cm) op te vangen
- ruimte voor hagen overhouden langs tuinen van huisnrs 69a, 69b en 71.

In de eerste twee varianten is er de mogelijkheid om rond te rijden. Rondom het gebouw wordt geparkeerd. In de tweede variant zijn de toegangswegen verbreed. Ook hier wordt haaks geparkeerd in deze variant. Door het kerkgebouw te optimaliseren is het wellicht mogelijk om langs de beek ook te parkeren (+9), of zelfs langs deze parkeerweg dubbel te parkeren (+23). Wanneer het parkeerterrein gedeeltelijk volgens een kamstructuur wordt vormgegeven (variant 3) is er een vergelijkbaar aantal parkeerplaatsen te realiseren. Bij een dubbele kamstructuur ontstaan fors meer parkeerplaatsen (variant 4). De landschappelijke inpassing staat ten opzichte van de eerdere varianten wel onder druk. In plaats van een brede bosschage is langs de Zuiderzeestraatweg slechts ruimte voor een smalle groenstrook.
Door de footprint van de kerk te verkleinen kan één van de parkeerwegen verlengd worden, waardoor 8 plaatsen extra verkregen worden. In variant 6 zijn de parkeervakken versmald tot 2,40 (de minimale breedte conform de NEN-norm). Hiermee zijn zelfs 184 plaatsen te behalen. Langs de Zuiderzeestraatweg zijn, na verplaatsing van de bushalte, ook 14 plaatsen mogelijk bij haaks parkeren. Bij langsparkeren zijn 6 parkeerplaatsen mogelijk.
Verder is op het terrein van garagebedrijf Van de Beek, een gemeentelid, eveneens parkeergelegenheid. Hier zouden ca 10 auto's geparkeerd kunnen worden.
Vanuit de studie kan worden geconcludeerd dat het realiseren van 200 parkeerplaatsen op eigen terrein zonder dubbelparkeren niet mogelijk is zonder geweld te doen aan de landschappelijke kwaliteiten van de locatie.

Monnikenhuizen Arnhem

't Zand Son en Breugel

Roombeek Enschede

Een raster van grasbetonkeien.

Hardenberg nabij Hervormde Kerk

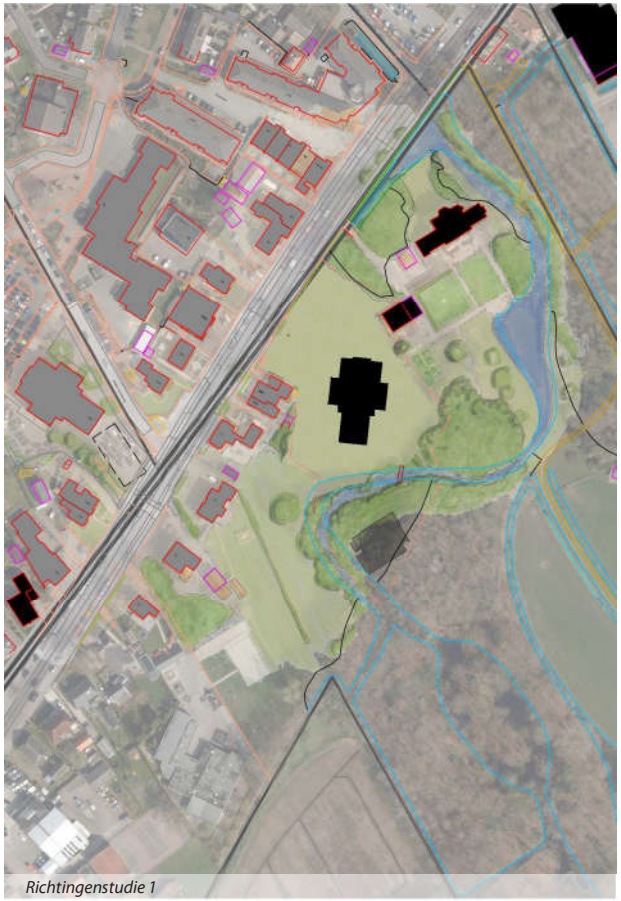

Museum Hoeksche Waard

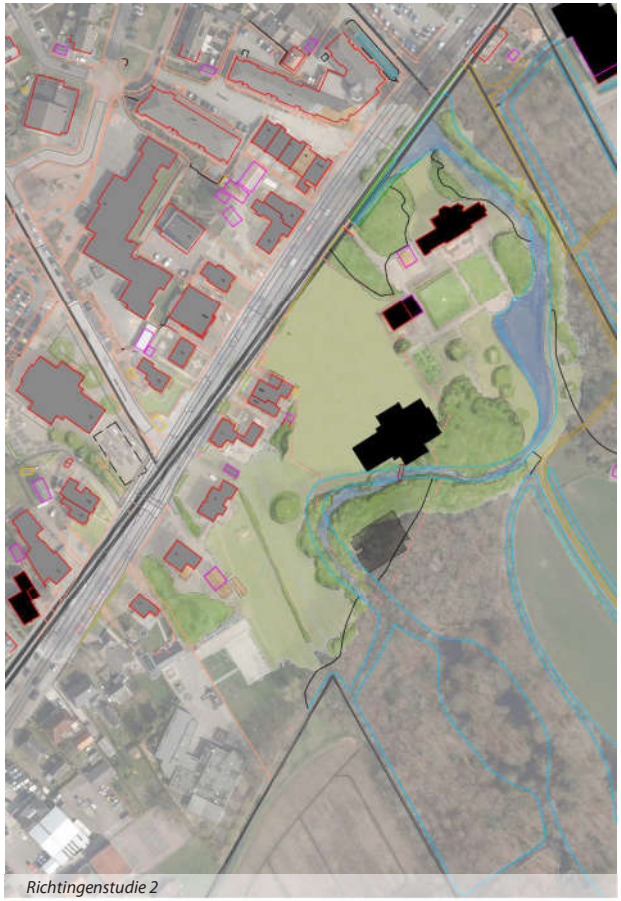
Eengrotendeels versteend parkeerterrein voor de kerk mag weliswaar voorzien in een parkeerbehoefte, landschappelijk gezien is dit niet wenselijk.
Uitgangspunt moet zijn om de parkeerbehoefte te combineren de landschappelijke ambitie, vanuit het gegeven dat het parkeerterrein meestentijds leeg is.
Hoewel het terrein grotendeels in beslag genomen wordt door parkeerplaatsen, hoeft dit nog niet te betekenen dat er geen ruimte is voor een landschappelijke invulling. Tussen de parkeerstroken kunnen plantvakken met bomen en opgaande heesters zorgen voor een groene uitstraling. Als voorbeeld worden de parkeerplaatsen van 't Zand in Son en Breugel en Monnikenhuizen in Arnhem genoemd.
Bij gebruik van de juist plantsoensoorten is een vrij dichte beplanting mogelijk, zoals te zien is in Roombeek (Enschede).
Grasbetonkeien lijken een goed product, dat bij keuze van het juiste type visueel heel aantrekkelijk oogt. Nadeel is echter de kwetsbaarheid van het gras en het relatief hoog percentage beton ten opzicht van het gras.
Een veel beter product zijn de gereyclede TTE-roosters van TONN. Het gras groeit als het ware in de roosters, waardoor geen bodemverdichting door berijding ontstaat. De roosters zijn ontwikkeld als een duurzaam product bij uitstek. Onder de roosters is slechts een wegendoek en een beperkte substraatlaag nodig, waardoor er nauwelijks een cunet gegraven hoeft te worden. Het bodemleven blijft onder de roosters intact. Voor bomen en beplanting levert dit veel ondergrondse groeiruimte op, waardoor de kans wortelopdruk nihil is. Met behulp van speciale klinkertjes kunnen uitstapstroken gemaakt worden, waardoor het niet nodig is om via het gras de auto te verlaten.
Recent zijn nabij de Hervormde Kerk van Hardenberg 65 groene parkeerplaatsen aangelegd. Een andere goede referentie is het parkeerterrein bij Museum Hoeksche Waard. Hier zijn ook de parkeerwegen voorzien van roosters. Een andere referentie is de Vijverhof in Capelle a/d IJssel of Wilde Veenen in Moerkapelle. Bij deze beide woonzorgvoorzieningen zorgen TTE-roosters voor een groene uitstraling bij de parkeerplaatsen.

Vijverhof Capelle aan de IJssel

Richtingenstudie 1

Richtingenstudie 2

Richtingenstudie 3

Richtingenstudie 4

Vanuit de analyse kunnen lijnen getrokken worden naar het inrichtingsconcept. Bij de inrichting is enerzijds het kerkgebouw en anderzijds de buitenruimte met routing en parkeervoorzieningen relevant.

Kerkgebouw | Richting en oriëntatie

Wanneer de footprint van het bestaande kerkgebouw wordt overgenomen, zoals in de parkeerstudie is gedaan, geeft dit een redelijke indruk van het benodigde bouwvolume.
Het verenigingsgebouw Pro Rege zou als ondergronds volume kunnen worden toegevoegd aan het kerkgebouw. Om een indruk te krijgen van het ruimtebeslag is het gebouwtje transparant geprojecteerd aan de overzijde van de beek.
Bij het hanteren van de huidige richting van de kas ontstaat er een gebouw met een autonome richting. Het voordeel van deze opzet is een alzijdige ontwikkeling van het kerkterrein. Nadeel is dat deze richting geen aanknopingspunten heeft in de omgeving en daardoor het landgoedensemble beconcurreert. Dit wordt bevestigd door studie 2, waar het hoofdvolume een vergelijkbare richting heeft als het landgoedensemble. In de studie is gekozen voor een positie aan de achterzijde van de kavel, waardoor bouwmassa gemakkelijker kan worden ingepast.

Er zijn historische motieven om bebouwing meer richting de Zuiderzeestraat te vestigen. Hiertoe is het Kadastraal Minuutplan uit 1832 gedigitaliseerd en onder de huidige topografische lijnen geprojecteerd. In studie 3 is dit uitgewerkt.

De alternatieve (grijs gekleurde) richting biedt aanknopingspunten om in het gebouw een richtingverandering mogelijk te maken, bijvoorbeeld door lamellen met een veranderende richting, zoals bij de Korean Presbyterian Church van Arcari + Iovino Architects. Hier lijkt het rimte van het bos met de stammen zich te continueren in het kerkgebouw. In studie 4 is dit uitgewerkt. Een dergelijke vorm verhoudt zich goed met bestaande bouwvolumes en combineert de diverse richtingen in het plangebied tot een nieuw geheel.
Samenvattend kan gesteld worden dat het gebouw de richting van het landgoed moet overnemen, met een voorkeur voor een langgerekt volume, al dan niet inspelend op alternatieve richtingen uit de omgeving.

Lamellen in ritme bos; Korean Presbyterian Church; Arcari + Iovino Architects

Kerkgebouw | Kleurgebruik

Aan de hand van analyse is het voor de hand liggend om de kleuren van het landgoed over te nemen:

- gebroken wit of grijswit (bv signaalwit)
- lichtgrijze accentkleur
- antractiet dakvlak
- houtkleurige details

Kerkgebouw | Massaruimte

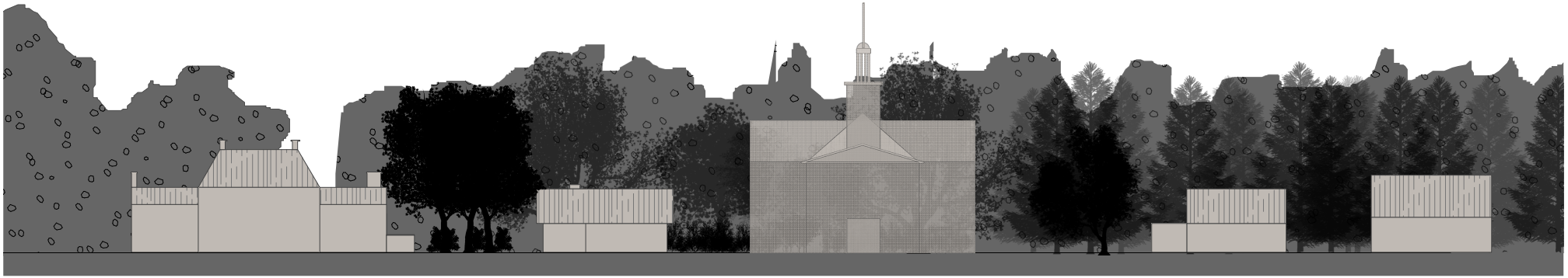
Hoewel een massaruimte studie onderdeel wordt van de uitvraag bij de architectenselectie, is wel naar aanleiding van het Programma van Eisen en de omgeving een aantal uitgangspunten te formuleren.

Het maaiveldniveau op het terrein daalt van 3.60 m +NAP bij de Zuiderzeestraatweg via 3.2 m +NAP bij de poortwachterswoning tot ca 2.10 m NAP bij de Klarenbeek.

Hiernaast is een profiel vanaf de rooilijn van Klarenbeek gemaakt, met daarin opgenomen de woningen langs de Zuiderzeestraatweg, de bosrand en het indicatieve volume van de bestaande kerk (studie 3).
Bovendien is er een dwarsprofiel gemaakt met daarin de poortwachterswoning en het landgoed in aanzicht op de achtergrond.

Doordat het kerkgebouw wat verder achterop de kavel staat wordt een bouwmassa als de huidige kerk op harmonieuze wijze opgenomen tegen de achtergrond van de bosrand. Tegelijk zijn hiermee wel de maximale hoogtematen getekend en moet gestreefd worden naar zo laag mogelijke bouw, bij voorkeur deels ondergronds.

Parkeren onder de bomen

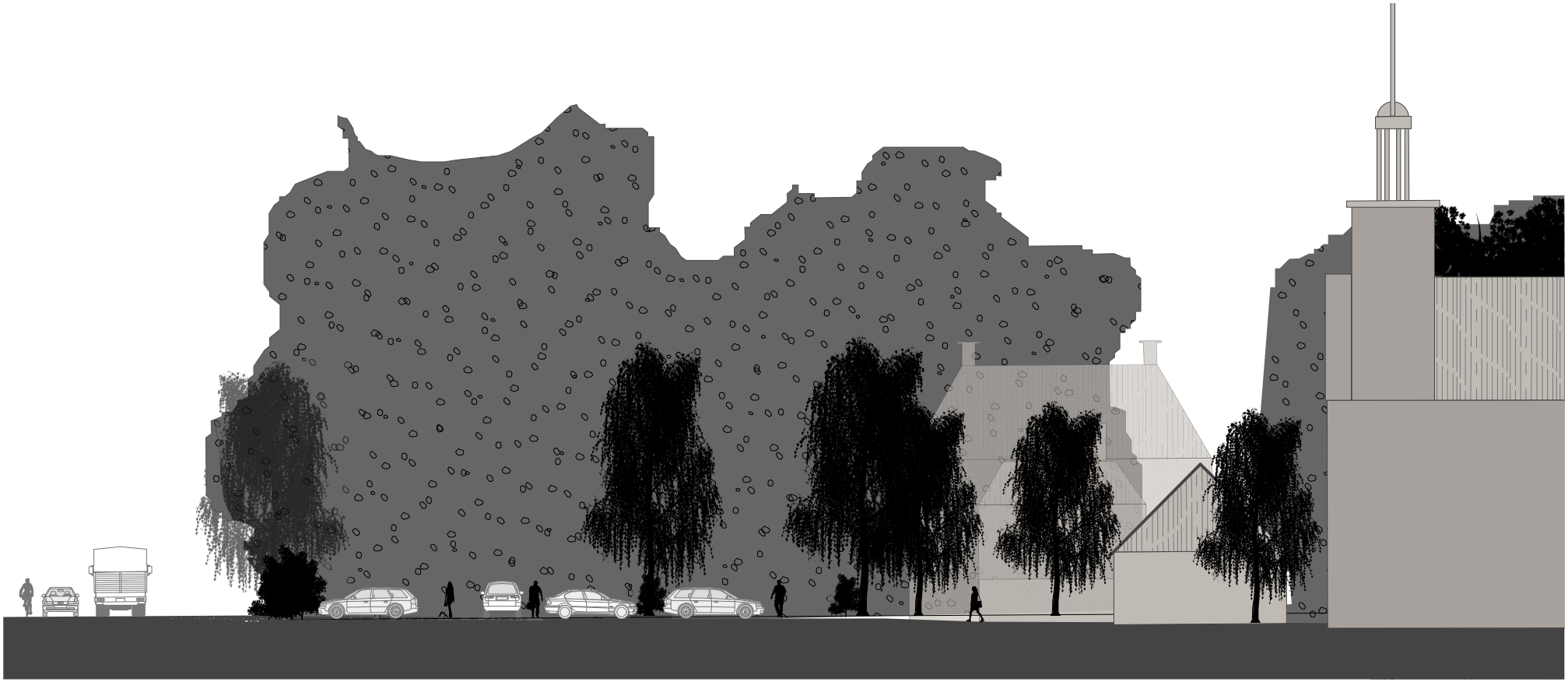
Groenstroken tussen parkeervakken met ruimte voor bomen.

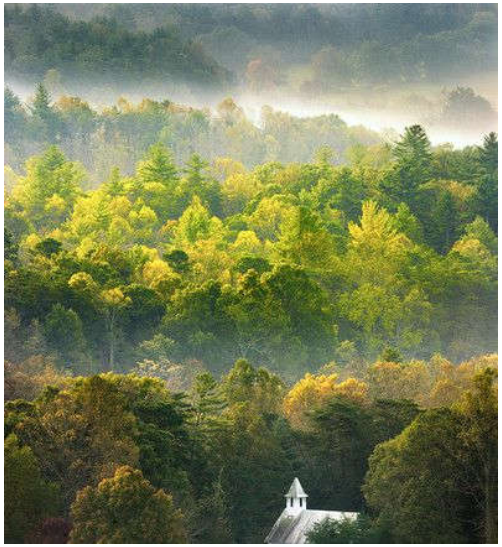
Buitenruimte | Kleurgebruik

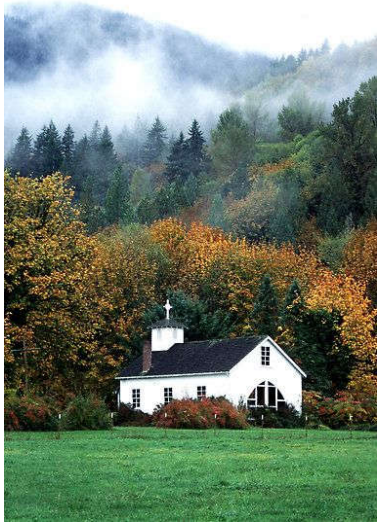
De kleuren in de buitenruimte kunnen eveneens worden ontleend aan het landgoed. Dat betekent overwegend aardse tinten bruin, taupe en antraciet.

Buitenruimte | Massa-ruimte

De buitenruimte speelt een zeer belangrijke factor ten aanzien van de landschappelijke inpassing, waarbij beplantingsschermen een semi-transparant filter vormen voor het nieuwe kerkgebouw.
Toepassing van juiste materialisatie bevordert de duurzame ontwikkeling van robuuste groensingels met opgaande heesters en bomen. Een stenige uitstraling wordt zo voorkomen.

de kerk staat thans op een andere wijze in de samenleving dan in het verleden. In alle gevallen moet het kerkgebouw de identiteit van de geloofsgemeenschap naar de omgeving op een gepaste en bescheiden wijze uitstralen.

